

Burgerperspectieven voor de NOVI

Resultaten van een publieksonderzoek

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Auteurs: *Bram van der Lelij*
Willemijn Bot
Cecilia Keuchenius

Projectnummer

B3118

Datum

28 september 2018

motivaction
research and strategy

Postadres

Postbus 15262
1001 MG Amsterdam
E moti@motivaction.nl
T +31 (0)20 589 83 83
W www.motivaction.nl

Bezoekadres

Marnixkade 109
1015 ZL Amsterdam

Inhoudsopgave

1	Leeswijzer	2
2	Managementsamenvatting Resultaten Nederlands publiek	4
3	Resultaten vier 'burgerperspectieven'	7
4	IJkpersonenrapportage	15

1 Leeswijzer

Achtergrond

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking, die vastlegt hoe we met de fysieke leefomgeving omgaan en regels omvat op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Het Rijk stelt in dat kader ook een integrale Nationale Omgevingsvisie (NOVI) op: een gedeelde visie op de fysieke leefomgeving in Nederland, de opgaven op dit gebied en een gezamenlijke aanpak van deze opgaven.

Binnen de Omgevingswet heeft participatie van burgers een belangrijke rol. In de NOVI wordt daarom ook aandacht besteed aan perspectieven van burgers: hoe kijken zij aan tegen de opgaven voor de fysieke leefomgeving en welk streefbeeld hebben zij voor de toekomst? En hoe kunnen burgers in hun specifieke omstandigheden en aansluitend bij hun eigen wensen gestimuleerd worden om bij te dragen aan een betere fysieke leefomgeving? Om antwoord te geven op deze vragen heeft Motivaction in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie (min. BZK) een publieksonderzoek uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 16 tot en met 75 jaar.

Doelstelling en hoofdvragen

Het doel van het onderzoek formuleren we als volgt:

De ontwikkeling van burgerperspectieven op de fysieke leefomgeving in Nederland. Deze burgerperspectieven vormen de basis voor de perspectieven die in de NOVI worden opgenomen, en worden getoetst in burgerdialogen in nog nader te bepalen gebieden.

Het onderzoek geeft antwoord op de volgende hoofdvragen:

- Hoe kijken burgers met verschillende waardeoriëntaties en bijbehorende leefstijlen aan tegen de vier (hoofd)opgaven en dilemma's voor de huidige fysieke leefomgeving in Nederland?
- Welke wensen hebben zij voor de fysieke leefomgeving in de toekomst (2050)?
- Welke verantwoordelijkheden en handelingsperspectieven zien zij hierbij voor diverse actoren?
- Hoe kijken ze aan tegen hun eigen handelingsperspectieven?
- Hoe kan worden gestimuleerd dat zij daadwerkelijk zelf (gaan) participeren?

Methode en opzet

Het onderzoek bestond uit twee fasen: een verkennende, kwalitatieve fase en een toetsende, kwantitatieve fase. Tijdens de verkennende fase zijn vier focusgroepen gehouden om te achterhalen hoe Nederlanders aankijken tegen de (fysieke) leefomgeving. De inzichten zijn vervolgens getoetst in een kwantitatief onderzoek en citaten uit de focusgroepen zijn verwerkt in de rapportage.

Het kwantitatieve onderzoek is online uitgevoerd via StemPunt, het respondentenpaneel van Motivaction. Een lijst van circa 30 vragen is daarbij voorgelegd aan een steekproef van n=1.608 Nederlanders tussen 16 tot en met 75 jaar. De resultaten van het kwantitatieve onderzoek zijn representatief voor geslacht, leeftijd, opleiding, regio en waardeoriëntatie (en alle combinaties hiervan).

Dit document

In overleg met het min. BZK zijn de resultaten van het onderzoek op drie manieren beknopt gerapporteerd en gebundeld in dit document:

1. Managementsamenvatting met de resultaten van het kwantitatieve onderzoek op totaalniveau (Nederlanders tussen 16 en 75 jaar, n = 1.608).
2. Belangrijkste resultaten voor vier te onderscheiden segmenten ('burgerperspectieven')
3. IJkpersonenrapportage met beknopte, persoonlijke portretten van typische representanten van acht verschillende sociale milieus en hun visie op de inrichting van de leefomgeving.

Aanvullend op de bevindingen in dit document, zijn nog drie bestanden aan min. BZK opgeleverd die een meer gedetailleerde weergave van de resultaten bieden: een tabellenset (Excel) en grafiekenbijlage (PDF) met de resultaten van het kwantitatieve onderzoek en een gespreksverslag van de vier focusgroepen. In de grafiekenbijlage is ook een nadere methodologische verantwoording van het kwantitatieve onderzoek opgenomen.

2 Managementsamenvatting

Resultaten Nederlands publiek

Op welke wijze zijn Nederlanders betrokken bij de fysieke leefomgeving?

De meeste Nederlanders vinden de inrichting van Nederland, nu en in de toekomst, een belangrijk onderwerp; gezondheid en veiligheid in de leefomgeving geven ze daarbij prioriteit

De overgrote meerderheid van de Nederlanders vindt het belangrijk hoe de leefomgeving is ingericht. Het is niet verrassend dat zij het meest betrokken zijn bij de inrichting van hun directe leefomgeving: de woonbuurt (87%) en gemeente (85%). Iets minder belang hechten zij aan de inrichting van de provincie (71%) en het hele land (72%). Nederlanders voelen zich ook betrokken bij de inrichting van ons land in de toekomst: circa acht op de tien vinden het belangrijk hoe we de leefomgeving de komende 10 jaar (80%) en de komende 30 jaar (78%) inrichten en twee derde (67%) hoe we dit in 2050 doen.

Onderwerpen die Nederlanders belangrijk vinden met betrekking tot de inrichting van Nederland zijn de gezondheid en veiligheid in de leefomgeving (54%), natuur en landschap (44%) en het water (38%). Iets minder belangrijk vinden zij de bereikbaarheid en mobiliteit (28%), voedsel en landbouw (25%) en de energievoorziening (22%). Relatief weinig belangrijk - als Nederlanders denken aan de inrichting van de leefomgeving - vinden zij economische ontwikkeling (17%), natuurlijke hulpbronnen (16%), gebouwde omgeving (14%), cultureel erfgoed (13%) en defensie en nationale veiligheid (10%).

Welke voorkeuren hebben zij voor de inrichting van de fysieke leefomgeving in Nederland en in de eigen woonomgeving?

Nederlanders vinden dat voldoende schoon water, schone lucht en rust en ruimte leidend moeten zijn bij de inrichting van Nederland

Bij het inrichten van de ruimte in Nederland kan rekening worden gehouden met verschillende waarden en belangen. Voor de komende 30 jaar vinden Nederlanders daarbij de volgende waarden belangrijk: voldoende schoon water (56%), schone lucht (53%) en voldoende rust en ruimte in de leefomgeving (42%). Relatief weinig belangrijk vinden zij: aantrekkelijk zijn voor ondernemen en ondernemers (9%), terugdringen van geluidsoverlast (8%) en veel culturele voorzieningen (7%). Voor de inrichting van de *eigen woonomgeving* zijn de prioriteiten min of meer gelijk. De grootste verschillen zijn het grotere belang dat Nederlanders dan hechten aan: voldoende rust en ruimte in de leefomgeving (55%, tegen 42% landelijk), een herkenbare leefomgeving waarin je je thuis voelt (42% tegen 29%) en schone straten, zonder vuil en rommel (41%, tegen 28% landelijk).

Een ruime meerderheid wil meer aandacht voor doelen op het gebied van verduurzaming

Nederlanders vinden dat voor veel doelen de komende 30 jaar meer aandacht moet komen bij het inrichten van het land. Opmerkelijk is de breed gedeelde wens om zuiniger om te gaan met grondstoffen. Hoewel relatief weinigen, zoals eerder aangegeven, natuurlijke hulpbronnen een belangrijk onderwerp zeggen te vinden (16%), geeft een ruime meerderheid wel aan dat er meer aandacht moet komen voor zuiniger omgaan met grondstoffen (73%) en voor het investeren in nieuwe manieren voor het maken en (her)gebruiken van producten, zodat minder grondstofwinning nodig is (66%). Ook voor andere doelen die bijdragen aan verduurzaming willen de meeste Nederlanders meer aandacht, zoals het verminderen van CO₂-uitstoot om klimaatverandering tegen

te gaan (68%), duurzame energie en minder fossiele brandstoffen gebruiken (68%), energiezuinige woningen (68%), groen en water in de stad voor schone lucht en minder hitte (71%), zorgen dat het vervoer duurzamer wordt (67%), minder luchtverontreiniging, -vervuiling en geluidsoverlast (67%) en het water in steden en dorpen beter afvoeren bij hevige regenval (67%). Niet voor alle doelen willen Nederlanders dat er meer aandacht komt. Relatief weinig mensen willen meer aandacht voor meer (snel)wegen om je te verplaatsen (35%) en meer ruimte voor het uitoefenen van defensietaken (27%).

Nederlanders zijn sterk verdeeld over uitbouwen versus creëren van stedelijke regio's, en over meer vluchten op luchthavens toestaan versus het afremmen van luchtvaart met duurdere tickets

Bij de inrichting van Nederland doen zich dilemma's voor met conflicterende waarden en belangen. Bij sommige dilemma's is sprake van evenveel steun in de bevolking voor de ene als voor de andere oplossingsrichting. Twee van die splijtzwammen zijn het verder uitbouwen van bestaande sterke stedelijke regio's tegenover het creëren van nieuwe sterke stedelijke regio's, en het toestaan van meer vluchten vanaf en naar Schiphol en andere luchthavens versus het verhogen van prijzen van vliegtickets zodat er minder gevlogen wordt.

Welke actoren vinden zij verantwoordelijk voor het verbeteren van de fysieke leefomgeving?

Rijksoverheid, provincies, gemeenten en inwoners moeten veel invloed hebben op keuzes voor inrichting leefomgeving; van bedrijven is relatief kleine invloed gewenst

Een krappe meerderheid vindt dat de Rijksoverheid en gemeenten grote invloed moeten hebben op de keuzes voor de inrichting van Nederland (beide 54%). De helft wil dat inwoners (51%) en provincies (49%) grote invloed hebben. Verder vindt circa een derde dat kennisinstellingen (36%), natuur- en milieuorganisaties (35%) en consumentenorganisaties (30%) veel invloed moeten hebben. Daarnaast wenst een kwart grote invloed van de Europese Unie (26%) en van bedrijven (23%).

Wat zijn hun motivaties en voorwaarden om zelf bij te dragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving in Nederland?

Eigen gezondheid belangrijkste motivatie om zelf bij te dragen aan de inrichting van Nederland

Nederlanders zijn vooral gemotiveerd zelf iets bij te dragen aan de inrichting van Nederland als het goed is voor hun eigen gezondheid (51%), als het de natuur verbetert (47%), milieuvervuiling tegengaat (45%) of goed is voor komende generaties (44%). Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat ze erop vertrouwen dat hun bijdrage ook iets oplevert.

Samenvatting voor de hoofdlijnenbrief

Motivaction heeft onderzoek gedaan naar voorkeuren voor de inrichting van Nederland onder een representatieve steekproef van ruim 1.600 Nederlanders van 16 tot en met 75 jaar. Het onderzoek ging in op de mate van betrokkenheid bij de fysieke leefomgeving, voorkeuren voor de inrichting ervan, de invloed die verschillende partijen moeten hebben op keuzes voor de inrichting van Nederland en de motivatie om zelf bij te dragen.

Uit de resultaten komt naar voren dat de meeste Nederlanders de inrichting van Nederland in de komende decennia een belangrijk onderwerp vinden, met name als het om hun eigen buurt of gemeente gaat. De gezondheid en veiligheid in de leefomgeving vindt men daarbij de belangrijkste onderwerpen. Dit komt ook terug in de waarden die men hierbij graag als leidend ziet, zoals voldoende schoon water, schone lucht, en rust en ruimte. Een ruime meerderheid van de Nederlanders wil ook dat er meer aandacht komt voor doelen op het gebied van verduurzaming, zoals zuiniger omgaan met grondstoffen, verminderen van CO₂-uitstoot en energiezuinige woningen.

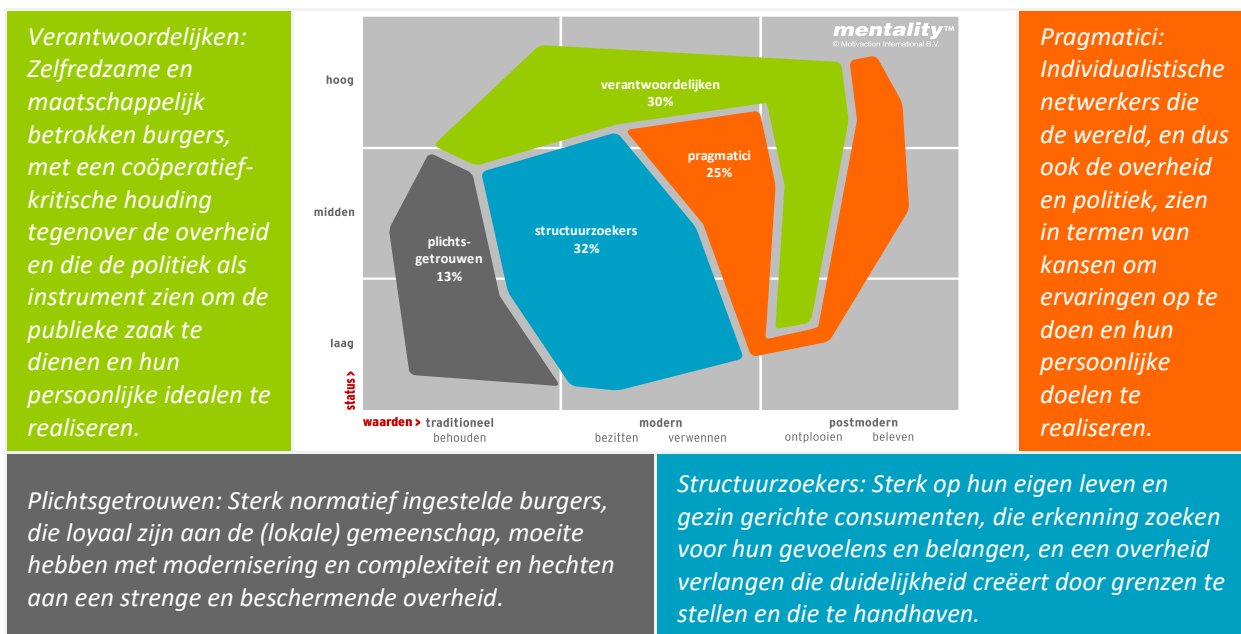
Sterk verdeeld zijn Nederlanders over de vraag of vooral bestaande stedelijke regio's moeten worden uitgebouwd of dat er nieuwe stedelijke regio's gecreëerd moeten worden. Een ander dilemma dat zij ervaren is of er meer vluchten op luchthavens moeten worden toegestaan of juist luchtvaart moet worden afgeremd met hogere ticketprijzen.

Nederlanders vinden dat vooral de Rijksoverheid, samen met provincies, gemeenten en inwoners, de meeste invloed moeten kunnen uitoefenen op keuzes voor de inrichting van de Nederland. Voor maatschappelijke organisaties en bedrijven ziet men daarbij ook een rol, maar in iets mindere mate. Nederlanders willen zelf vooral iets bijdragen aan een betere fysieke leefomgeving als dat goed is voor hun eigen gezondheid en als ze erop vertrouwen dat hun bijdrage ook iets oplevert.

3 Resultaten vier ‘burgerperspectieven’

Leeswijzer

In dit deel presenteren we de belangrijkste resultaten van het onderzoek, uitgesplitst naar segmenten (‘burgerperspectieven’) met een eigen waardenoriëntatie en leefstijl, die in de bevolking onderscheiden kunnen worden met betrekking tot hun houding ten aanzien van de inrichting van de fysieke leefomgeving. Deze segmenten bestaan uit clusters van *sociale milieus* uit ons Mentality-model. Het Mentality-model onderscheidt acht sociale milieus, ieder met een eigen waardenoriëntatie die bepalend is voor hun kijk op het leven.¹ Op basis van een uitsplitsing van alle vragen uit het onderzoek over de fysieke leefomgeving hebben we de acht sociale milieus teruggebracht tot vier clusters die ieder een eigen beleving hebben van de fysieke leefomgeving, de vier ‘burgerperspectieven’. De vier segmenten staan in de figuur hieronder weergegeven.

Allereerst geven we een samenvatting van de belangrijkste resultaten per segment. Vervolgens gaan we per segment meer in detail in op voorkeuren die in *absolute zin* het **sterkste** naar voren komen. Ook gaan we in op resultaten die *relatief sterk* of *weinig* van toepassing zijn bij het betreffende segment. Die laatste categorie resultaten betreft dus voor het betreffende segment *typerende* uitkomsten. In sommige gevallen kan het zo zijn dat het resultaat dat er absoluut gezien bovenuit springt, ook relatief - in vergelijking met andere segmenten - vaak genoemd wordt. Andersom is het ook mogelijk dat een antwoord weliswaar het vaakst wordt gegeven in absolute zin door een segment, maar dat het relatief gezien – in vergelijking met andere segmenten - weinig wordt genoemd.

We bespreken de resultaten langs de lijn van vier deelvragen:

- Op welke wijze zijn Nederlanders met verschillende waardeoriëntaties betrokken bij de fysieke leefomgeving?

¹ Dit model heeft Motivaction vanaf 1997 ontwikkeld op basis van kwalitatief verkennend en kwantitatief toetsend onderzoek. Het wordt elke twee jaar op eigen initiatief door ons geüpdatet aan de hand van een schriftelijke vragenlijst onder een representatieve steekproef (zonder zelfaanmelding) van 1.200 Nederlanders.

- Welke voorkeuren hebben zij voor de inrichting van Nederland en van de eigen woonomgeving?
- Wat zijn hun motivaties en voorwaarden om zelf bij te dragen aan de inrichting van Nederland?
- Welke actoren vinden zij verantwoordelijk voor het verbeteren van de fysieke leefomgeving?

Tot slot geven we een kort overzicht van de achtergrondkenmerken (zoals leeftijd en geslacht) van de vier 'burgerperspectieven'.

Samenvatting vier segmenten

Op basis van het voor min. BZK uitgevoerde onderzoek hebben de vier segmenten samenvattend de volgende kijk op de fysieke omgeving:

Plichtsgetrouwen

(Traditionele burgerij)

Deze vaak oudere en relatief laagopgeleide burgers voelen zich over het algemeen sterk betrokken bij de inrichting van de leefomgeving, en opvallend vaak ook bij de eigen provincie. Typische waarden die zij hierbij belangrijk vinden zijn gezondheid, veiligheid, natuur en landschap en netheid (geen rommel op straat). Aan materiële waarden zoals economie, technologie, goede doorstroming van het verkeer en groei van luchtvaart zijn zij relatief weinig gehecht. Zij willen vaak bijdragen aan de kwaliteit van de fysieke omgeving als ze er zelf ook iets van merken en hoeven er niet voor betaald te worden.

Pragmatici

(Opwaarts mobilen en Postmoderne hedonisten)

Deze vaak jongere en zeer stedelijk wonende burgers contrasteren sterk met de plichtsgetrouwen. Zij voelen zich over het algemeen wat minder betrokken bij hun fysieke omgeving en zijn juist relatief sterk gericht op waarden als economie, technologie, ondernemerschap snelwegen en luchtvaart. Zij prefereren ook gebruik van landschap voor duurzame energie boven natuurbehoud.

Structuurzoekers

(Moderne burgerij en Gemaksgeoriënteerden)

Deze lager opgeleide, vaak in matig stedelijk gebied wonende burgers voelen zich het minst betrokken bij de inrichting van de omgeving, van hun eigen buurt tot elders in de wereld. Voor zover ze zich wel betrokken voelen, koesteren ze relatief vaak waarden als veiligheid, recreatie, internet en automobilititeit (snelwegen, bereikbaarheid binnensteden). Ze zijn juist weinig begaan met cultureel erfgoed, klimaat en gezond eten en bewegen. Het Rijk en kennistellingen worden minder vertrouwd bij de inrichting van Nederland. Zelf willen ze zich opvallend vaak hiervoor inzetten als ze er voor betaald krijgen.

Verantwoordelijken

(Nieuwe conservatieven, Kosmopolieten en Postmaterialisten)

Deze hoog opgeleide, vaak bovenmodaal verdienende burgers contrasteert sterk met de structuurzoekers. Ze voelen zich het meest betrokken bij de inrichting van de omgeving, van hun eigen buurt tot elders in de wereld. Zij hechten sterk aan waarden als cultureel erfgoed, natuur en openbaar vervoer, en relatief weinig aan veiligheid, internet, koopkracht en luchtvaart. Het Rijk zien ze als belangrijkste partij als het gaat om keuzes voor de inrichting van Nederland. Om zelf bij te dragen aan een betere omgeving willen ze ook het gevoel hebben dat wat ze doen ook nut heeft.

Op welke wijze zijn Nederlanders met verschillende waardeoriëntaties betrokken bij de fysieke leefomgeving?

- Over het algemeen zijn Nederlanders vooral betrokken bij de fysieke leefomgeving in hun eigen buurt. Daarnaast valt op dat Plichtsgetrouwen en Verantwoordelijken ook op andere schaalniveaus relatief sterk betrokken zijn, zoals provinciaal en landelijk.
- Qua temporele schaal zijn alle segmenten met name gericht op de 'korte' termijn, tussen nu en 2028. Wederom zijn het de Plichtsgetrouwen en Verantwoordelijken die 'verder kijken'. Zij hechten relatief vaak belang aan de leefomgeving tot in 2050.
- Gezondheid en veiligheid vinden alle segmenten het belangrijkste onderwerp in de fysieke leefomgeving. Voor Plichtsgetrouwen en Structuurzoekers geldt bovendien dat zij hier ook relatief vaker belang aan hechten. Pragmatici hechten verder relatief vaak belang aan economische ontwikkeling en Verantwoordelijken aan cultureel erfgoed.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
In hoeverre vind je het belangrijk of onbelangrijk hoe de leefomgeving is ingericht...? <ul style="list-style-type: none"> ▪ In de eigen woonbuurt ▪ In de eigen gemeente ▪ In de eigen provincie ▪ In heel Nederland ▪ Buiten Nederland 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving in eigen buurt en gemeente (beide 91%). • Hechten relatief vaak belang aan: leefomgeving provincie en Nederland (beide 80%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving in eigen buurt (83%) • Hechten relatief weinig belang aan: leefomgeving Nederland (67%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving in eigen buurt (82%). • Hechten relatief weinig belang aan: leefomgeving op alle schaalniveaus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving in eigen buurt (94%). • Hechten relatief vaak belang aan: leefomgeving op alle schaalniveaus.
In hoeverre vind je het belangrijk of onbelangrijk hoe de leefomgeving is ingericht...? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tussen nu en 10 jaar ▪ Tussen 10 en 30 jaar ▪ In 2050 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving tot 2028 (87%). • Hechten relatief vaak belang aan: leefomgeving tot in 2050. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving tot 2028 (76%). • Hechten relatief weinig belang aan: leefomgeving tot 2048. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving tot 2028 (72%). • Hechten relatief weinig belang aan: leefomgeving tot in 2050. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: leefomgeving tot 2028 (90%). • Hechten relatief vaak belang aan: leefomgeving tot in 2050.
Welke drie van de onderstaande onderwerpen die te maken hebben met de inrichting van Nederland vind je het meest belangrijk?	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: gezondheid en veiligheid leefomgeving (65%). • Ook vergeleken met andere segmenten hechten ze hier relatief vaak belang aan. • Hechten relatief weinig belang aan: economische ontwikkeling (9%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: gezondheid en veiligheid leefomgeving (44%). • Echter, vergeleken met andere segmenten hechten ze hier juist relatief weinig belang aan. • Hechten relatief vaak belang aan: economische ontwikkeling (24%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: gezondheid en veiligheid leefomgeving (58%). • Ook vergeleken met anderen hechten ze hier relatief vaak belang aan, net als aan defensie en nationale veiligheid (14%). • Hechten relatief weinig belang aan: cultureel erfgoed (13%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hechten vooral belang aan: gezondheid en veiligheid leefomgeving (53%). • Hechten relatief vaak belang aan cultureel erfgoed (20%). • Hechten relatief weinig belang aan: defensie en nationale veiligheid (6%).

Welke voorkeuren hebben zij voor de inrichting van Nederland en van de eigen woonomgeving?

- **Waarden:** Over het algemeen hechten de segmenten voor de komende 30 jaar de meeste waarde aan milieuhygiëne (schone luchten en schoon water) en voldoende rust en ruimte. Op andere waarden zien we echter duidelijke verschillen tussen de segmenten. Zo hechten Plichtsgetrouwen aan voedselkwaliteit en landschap, Pragmatici aan ondernemerschap en technologie, Structuurzoekers aan recreatie en internetkwaliteit en Verantwoordelijken aan zuinig omgaan met grondstoffen.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
Als je denkt aan de <u>inrichting van Nederland</u> , welke waarden vind je dan het belangrijkste voor de komende 30 jaar?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: voldoende schoon water (61%). • Relatief vaak belangrijk: voldoende en hoge kwaliteit voedsel (49%). • Relatief weinig belangrijk: goede doorstroming van het verkeer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: schone lucht en voldoende schoon water (beide 49%). • Relatief vaak belangrijk: aantrekkelijkheid voor ondernemers (16%) • Relatief weinig belangrijk: zuinig omgaan met grondstoffen uit de natuur (27%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: schone lucht en voldoende schoon water (beide 53%). • Relatief vaak belangrijk: voldoende mogelijkheden voor recreatie en ontspanning (30%). • Relatief weinig belangrijk: tegengaan van klimaatverandering (26%) en duurzame economie (21%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: voldoende schoon water (64%). • Relatief vaak belangrijk: zuinig omgaan met grondstoffen in de natuur (47%) • Relatief weinig belangrijk: goede toegang, kwaliteit en veiligheid internet (7%).
Als je denkt aan de <u>inrichting van jouw eigen directe leefomgeving</u> , welke waarden vind je dan het belangrijkste voor de komende 30 jaar?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: voldoende rust en ruimte in de leefomgeving (66%). • Relatief vaak belangrijk: mooie landschappen en natuurgebieden (55%). • Relatief weinig belangrijk: goede doorstroming van verkeer (10%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk : schone lucht (48%). • Relatief vaak belangrijk: technologische vernieuwing (16%). • Relatief weinig belangrijk: voldoende rust en ruimte in de leefomgeving (43%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk : voldoende rust en ruimte in de leefomgeving (57%). • Relatief vaak belangrijk: goede toegang en kwaliteit van internet (23%). • Relatief weinig belangrijk: het stimuleren van gezond eten en bewegen (16%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk : schone lucht (60%). • Relatief vaak belangrijk: zuinig omgaan met grondstoffen uit de natuur (42%). • Relatief weinig belangrijk: goede koopkracht (inkomen en prijzen) (26%).

- **Doelen:** Over het algemeen vinden de segmenten dat de komende 30 jaar de meeste aandacht uit moet gaan naar zuiniger omgaan met grondstoffen (zoals water, plastic etc.) Typerend voor Plichtsgetrouwen is de prioriteit die zij geven aan een schonere leefomgeving en bescherming tegen aanvallen en voor Pragmatici en Structuurzoekers de prioriteit voor (snel)wegen.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
In hoeverre vind je dat er bij de inrichting van Nederland de komende 30 jaar meer of minder aandacht moet komen voor de volgende doelen?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral meer aandacht naar: zuiniger omgaan met grondstoffen (79%). • Relatief vaak meer aandacht naar: schonere leefomgeving (74%) en beter beschermd zijn tegen aanvallen van andere landen of groeperingen (62%). • Relatief minder vaak aandacht naar: investeren in kennis-economie door technologische vernieuwing (36%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral meer aandacht naar: zuiniger omgaan met grondstoffen (72%). • Relatief vaker meer aandacht naar meer (snel)wegen (35%). • Relatief minder vaak aandacht naar: verminderen van de CO2-uitstoot (59%) en een schonere leefomgeving (55%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral meer aandacht naar: een schonere leefomgeving (68%), veel groen en water in de stad voor schone lucht en minder hitte (67%) en zuiniger omgaan met grondstoffen (66%). • Relatief vaak meer aandacht naar meer (snel)wegen (40%). • Relatief minder vaak aandacht naar energiezuinige woningen (61%) en investeren in het maken en (her)gebruiken van producten waardoor minder grondstofwinning nodig is (54%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral meer aandacht naar: investeren in het maken en (her)gebruiken van producten waardoor minder grondstofwinning nodig is (82%). • Ook vergeleken met andere segmenten willen ze hier relatief vaak meer aandacht voor. • Relatief minder vaak aandacht naar: meer (snel)wegen (30%).

- **Oplossingsrichtingen:** als we kijken naar de voorkeur voor verschillende oplossingsrichtingen voor de toekomst, dan zijn de meesten het er over eens dat er meer installaties moeten komen voor duurzame energie in plaats van op de huidige voet doorgaan met fossiele energie. Over mobiliteitsoplossingen zijn de meningen verdeeld: Plichtsgetrouwen willen dat er minder gevlogen wordt, Verantwoordelijken delen deze mening en zetten daarbij in op beter openbaar en –fietsvervoer, Pragmatici willen juist meer vluchten toestaan en Structuurzoekers meer ruimte voor de auto.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
Voorkeuren voor oplossingsrichtingen <i>Op basis van steeds twee maatregelen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Meest populair: minder vliegen: minder luchtvervuiling en minder geluidsoverlast (75%, vs. meer vliegen: meer luchtvervuiling en meer geluidsoverlast (2%)). • Ook vergeleken met andere segmenten hebben ze hier relatief vaak een voorkeur voor, en daarnaast prefereren ze relatief vaak prijzen van vliegtickets verhogen, zodat er minder gevlogen wordt (43%, vs. meer vluchten vanaf Schiphol en andere luchthavens toestaan (20%)). 	<ul style="list-style-type: none"> • Meest populair: meer installaties voor duurzame energie plaatsen in Nederland (66%, vs. evenveel fossiele energiebronnen blijven gebruiken (6%)). • Relatief vaak voorkeur voor: meer vluchten vanaf en naar Schiphol en andere luchthavens toestaan (40%, vs. prijzen van vliegtickets verhogen zodat er minder gevlogen wordt (25%)), en relatief vaak voorkeur voor landschap gebruiken voor duurzame energiewinning (29%, vs. natuurlandschap behouden en beschermen (23%)). 	<ul style="list-style-type: none"> • Meest populair: meer installaties voor duurzame energie plaatsen in Nederland (67%, vs. evenveel fossiele energiebronnen blijven gebruiken (11%)). • Relatief vaak voorkeur voor binnensteden beter bereikbaar maken voor auto's (25%, vs. binnensteden inrichten voor lopen, fietsen en openbaar vervoer, en minder voor auto's (53%)) en relatief vaak voorkeur voor meer investeren in vervoer met auto's (22%, vs. meer investeren in openbaar vervoer en fietsen (54%)). 	<ul style="list-style-type: none"> • Meest populair: meer installaties voor duurzame energie plaatsen in Nederland (78%, vs. evenveel fossiele energiebronnen blijven gebruiken (10%)). • Relatief vaak voorkeur voor meer investeren in openbaar vervoer en fietsen (75%, vs. meer investeren in vervoer met auto's (7%)), wijken met veel parken, pleinen en ontmoetingsplaatsen (59%, vs. wijken die goed bereikbaar zijn (14%)), prijzen van vliegtickets verhogen zodat er minder gevlogen wordt (44%, vs. meer vluchten vanaf en naar Schiphol en andere luchthavens toestaan (30%)) en nieuwe woningen bouwen in de binnensteden (52%, vs. nieuwe woningen bouwen aan de rand van steden in het groen (26%)).

Wat zijn hun motivaties en voorwaarden om zelf bij te dragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving van Nederland?

- Voor alle groepen geldt dat gezondheid de voornaamste *motivatie* is om zelf iets bij te dragen aan de inrichting van Nederland.
- Voor Verantwoordelijken zit de motivatie ook relatief vaak in de duurzame hoek: zij doen vaker iets als het grondstoffen spaart. Voor Structuurzoekers is duurzaamheid juist relatief minder vaak een argument.
- De belangrijkste *voorwaarde* – voor alle segmenten – om zelf iets bij te dragen aan de inrichting van de leefomgeving is als zij zien dat het daadwerkelijk nut heeft. Daarnaast willen Plichtsgetrouwen er relatief vaak iets van terugzien in hun eigen omgeving en willen Structuurzoekers het relatief vaak alleen doen als ze ervoor betaald krijgen.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
Wat zijn voor jou belangrijke motivaties om zelf iets bij te dragen aan de inrichting van Nederland (in jouw buurt, gemeente of daarbuiten)?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral motiverend: als het goed is voor hun gezondheid (58%). • Relatief vaak motiverend: als het de straat schoner maakt (47%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral motiverend: als het goed is voor hun gezondheid (43%). • Echter, vergeleken met andere segmenten vinden ze dit juist relatief weinig motiverend. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral motiverend: als het goed is voor hun gezondheid (51%). • Relatief <i>weinig</i> motiverend: als het klimaatverandering tegengaat (26%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral motiverend: als het milieuvuiling tegengaat en als het goed is voor hun gezondheid (beide 55%). • Relatief vaak motiverend: als het grondstoffen spaart (46%).
Wat zijn voor jou belangrijke <u>voorwaarden</u> om zelf iets bij te dragen aan de inrichting van Nederland (in jouw buurt, gemeente of daarbuiten)?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: als ze zelf geloven er zelf echt iets mee te kunnen bijdragen (58%). • Relatief vaak belangrijk: als ze er zelf iets van merken in hun omgeving (46%) en weinig als ze er voor betaald worden (5%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: als ze zelf geloven er zelf echt iets mee te kunnen bijdragen (45%). • Echter, vergeleken met andere segmenten vinden ze dit juist relatief weinig belangrijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: als ze zelf geloven er zelf echt iets mee te kunnen bijdragen (44%). • Echter, vergeleken met andere segmenten vinden ze dit juist relatief weinig. • Relatief vaak belangrijk: als ze ervoor betaald krijgen (25%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral belangrijk: als ze zelf geloven er zelf echt iets mee te kunnen bijdragen (64%). • Ook vergeleken met andere segmenten vinden ze dit relatief vaak belangrijk. • Relatief weinig als ze ervoor betaald krijgen (13%) of als iedereen het doet (12%).

Welke actoren vinden zij verantwoordelijk voor het verbeteren van de fysieke leefomgeving?

- Wat betreft de verantwoordelijkheid van verschillende partijen voor de inrichting van de leefomgeving lijken er twee stromingen te zijn: Pragmatici en Verantwoordelijken vinden dat vooral de Rijksoverheid hier verantwoordelijk voor is, terwijl Plichtsgetrouwen en Structuurzoekers vooral kijken naar gemeenten en inwoners.

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
In welke mate vind je dat de volgende partijen, organisaties en mensen invloed moeten hebben op keuzes voor de inrichting van Nederland?	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral: gemeenten en inwoners van Nederland moeten invloed hebben (beide 57%). • Vinden relatief vaak dat inwoners van Nederland (57%) invloed moeten hebben. • Vinden relatief weinig dat de EU (22%) invloed moet hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral: Rijksoverheid (55%) en gemeenten (52%) moeten invloed hebben. • Vinden relatief vaak dat de EU (29%) invloed moeten hebben. • Vinden relatief weinig dat provincies (43%) en natuur- en milieuorganisaties (30%) invloed moeten hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral: inwoners van Nederland (49%) en gemeenten (47%) moeten invloed moeten hebben. • Vinden relatief weinig dat de Rijksoverheid (44%) en kennisinstellingen (31%) invloed moeten hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral: Rijksoverheid (64%) moet invloed hebben. • Ook vergeleken met andere segmenten vinden ze dit relatief vaak. • Vinden relatief weinig dat bedrijven (22%) invloed moeten hebben.

Welke achtergrondkenmerken zijn van toepassing?

	Plichtsgetrouwen (13%)	Pragmatici (25%)	Structuurzoekers (32%)	Verantwoordelijken (30%)
Sociodemografie	<ul style="list-style-type: none"> • 40% man, 60% vrouw • Relatief oud: 54% is 55 jaar of ouder • Vaker laagopgeleid (40%) • Vaker gepensioneerd (20%) • Vaker een beneden modaal inkomen (44%) • Wonen minder vaak in Amsterdam, Rotterdam of Den Haag (6%). Vaker in weinig stedelijk gebied (28%) • Vaker getrouwd (69%) • Vaker geen migratieachtergrond (92%) • Mentality: Traditionele burgerij 	<ul style="list-style-type: none"> • 56% man, 44% vrouw • Relatief jong: 42% is jonger dan 35 • Vaker middelbaar opgeleid (58%) • Vaker student (17%) of zelfstandig ondernemer (7%) • Gemiddeld inkomen • Vaker woonachtig in zeer stedelijk gebied (26%) • Vaker nog thuis wonend (17%), in een studentenhuis (2%) of samenwonend (19%) • Vaker van Marokkaanse afkomst (3%) • Mentality: Opwaarts mobilen en Postmoderne hedonisten 	<ul style="list-style-type: none"> • 46% man, 54% vrouw • Vaker tussen de 25 en 34 jaar oud (20%) • Vaker laagopgeleid (33%) • Gemiddeld inkomen, maar minder vaak boven modaal (19%) • Wonen minder vaak in Amsterdam, Rotterdam of Den Haag (9%). Vaker in matig stedelijk gebied (23%). • Vaker nog thuis wonend (17%) • Mentality: Moderne burgerij en Gemaksgeoriënteerden 	<ul style="list-style-type: none"> • 52% man, 48% vrouw • Vaker 45 jaar of ouder (61%) • Vaker hoog opgeleid (45%) • Vaker gepensioneerd (15%) • Verdienen vaker boven modaal (36%) • Wonen verspreid over Nederland, maar minder vaak in het noorden (7%) en in weinig stedelijk gebied (16%) • Zijn vaker alleenstaand (28%) • Mentality: Postmaterialisten. Nieuwe conservatieven en Kosmopolieten

4 Ijkpersonenrapportage

Aanvullend op de belangrijkste resultaten voor de vier sociale milieus (de ‘burgerperspectieven’) zijn de bevindingen van het publieksonderzoek verwerkt in acht ‘ijkpersonen’. Voor deze acht ijkpersonen is gebruik gemaakt van de originele indeling volgens het Mentality-model van Motivaction. Zoals gezegd onderscheidt dit model acht sociale milieus in de Nederlandse bevolking met een eigen kijk op het leven:

- Traditionele burgerij
- Nieuwe conservatieven
- Moderne burgerij
- Gemaksgeoriënteerden
- Opwaarts mobielen
- Kosmopolieten
- Postmaterialisten
- Postmoderne hedonisten

Voor de acht ijkpersonen hebben we een persoonlijk portret geschreven van een typische representant van een segment. Deze portretten zijn gebaseerd op data uit (het kwalitatieve en kwantitatieve deel van) het publieksonderzoek, aangevuld met data die Motivaction zelf verzameld heeft over de verschillende sociale milieus.

Traditionele burgerij

De moralistische, plichtsgetrouwe en op status-quo gerichte burgerij die vasthoudt aan tradities en materiële bezittingen.

Dinie,
68 jaar

Hoi, ik ben Dinie, 68 jaar en al ruim 40 jaar getrouwd met Evert. Samen hebben we drie kinderen en inmiddels ook vier kleinkinderen, drie meisjes en een jongetje. Mijn hele leven ben ik huisvrouw geweest en heb ik voor de kinderen gezorgd. Tegenwoordig pas ik twee dagen per week op de kleinkinderen. Ze wonen dichtbij, dus dat is lekker makkelijk. In het weekend vind ik het heerlijk om in en om ons huis bezig te zijn. We hebben een klein tuintje waar ik graag in werk en verder houd ik van puzzelen en lezen.

Sinds jaar en dag wonen Evert en ik in Heesch, in Noord-Brabant. We wonen in een rustige en veilige buurt, dus de kleinkinderen kunnen hier heerlijk buitenspelen. Iedereen in de straat kent elkaar, dus ik laat ze met een gerust hart naar buiten.

Op nog geen tien minuutjes lopen zit het winkelcentrum waar we bijna alle boodschappen kunnen doen. Daarnaast zit je met twintig minuten fietsen midden in de natuur. Ik vind dat de ideale situatie, alles om de hoek. We hebben geen auto, dus met slecht weer is het fijn dat hier bussen rijden en alles goed bereikbaar is.

We hoeven hier nooit meer weg als het aan mij ligt, maar ik hoop wel dat het in de toekomst zo blijft. Evert en ik vinden het belangrijk dat de omgeving zo groen en veilig blijft, niet alleen voor ons zelf, maar vooral voor onze kleinkinderen. Ik hoop dat die mooie, oude molens bij ons in de buurt niet verdwijnen en dat er dan van die lelijke nieuwe windmolens voor in de plaats komen. We snappen heel goed dat alles duurzamer moet en vinden dat ook heel belangrijk, maar het zou wel zonde zijn als het landschap daarvoor verloren moet gaan.

Ik vind het belangrijk dat we er over nadenken hoe Nederland er in de toekomst uit ziet. Met dat gekke weer van de laatste tijd moeten we ons op het ergste voorbereiden, volgens mij. Ik draag graag mijn steentje bij om onze wijk en ons winkelcentrum veilig, schoon en gezond te houden en de burens volgens mij ook wel. Maar het zou fijn zijn als de gemeente laat weten hoe we het beste kunnen helpen.

130 km/per uur is teveel. En het is gevaarlijk. Ik vind 100 prima.

Een beetje zoals het vroeger was. Het was vroeger veel schoner. De straten stonden minder vol met auto's. Het was aangener.

Wie bepaalt beleid, dat is de overheid.

Ik gebruik mijn auto alleen voor vakantie. De rest doe ik op de fiets.

Neem de ouderen mee om de eenzaamheid tegen te gaan. Ga samen uit.

Als ik natuur en groen hoor, denk ik aan een lekker huisje op de Veluwe ergens. Dat lijkt me wel wat. Rust en natuurschoon.

Ik vind het oorlogsverleden en al dat soort dingen belangrijk. En ook de mooie dingen blijven herinneren.

Heel jong beginnen. Beginnen met die dingen die belangrijk zijn. Dat er erfgoed bestaat.

Ruimte en uitzicht, dat typische Nederlandse landschap. Ver weg kijken. Groen en gezond.

Nieuwe conservatieven

De liberaal-conservatieve maatschappelijke bovenlaag die alle ruimte wil geven aan technologische ontwikkeling, maar terughoudend staat tegenover sociale en culturele vernieuwing.

“

Hoi, ik ben Olivier (54). Met mijn vrouw Annabelle (49) en onze zoon en dochter woon ik in een mooie vrijstaande woning aan de Amstel. Wij vinden het prettig om rustig en in het groen te wonen, zodat er voor de kinderen genoeg ruimte buiten is, we een eigen garage hebben voor onze auto's en we zaterdagmiddag vanuit de deur kunnen sporten (ik ga vaak wielrennen langs de Amstel). Bij de aankoop van onze woning hebben wij vooral rekening gehouden met comfort en woongenot, maar we vonden de technische mogelijkheden die het huis biedt om het zowel comfortabeler als duurzamer kunnen maken ook interessant; vloerverwarming, gevelisolatie etc.

Mijn vrouw en ik werken beiden hard en willen onze kinderen een goede opvoeding meegeven. Onze zoon Daan (18) zit op tennis en wil komend jaar in het bestuur van zijn studentenvereniging. Onze dochter Laura (12) speelt piano en zit op ballet. Zeer gemotiveerd zijn ze en dat is mooi om te zien. Mijn vrouw en ik zijn ook ambitieus en zeer gepassioneerd over wat we doen. We brengen Laura meestal naar haar hobby's met de auto. Mijn vrouw en ik hebben er beiden één, anders is het zo'n gedoe met fietsen en openbaar vervoer met de kinderen. Afgelopen jaar heb ik een nieuwe hybride Lexus aangeschaft. Krachtige motor, mooie rijprestaties en prachtig vormgegeven. Daan heeft trouwens nu ook een eigen scooter, zodat hij makkelijker zelf naar Amsterdam kan met vrienden.

Ik werk bij een internationaal adviesbureau en houd mij veel bezig met waar het met Nederland in economisch opzicht naartoe gaat. In het licht van de ontwikkelingen op de internationale markt is het essentieel onze economische groei te blijven behouden. Investerings in technologische vernieuwing zijn een must om onze concurrentiepositie niet te verliezen en Nederland aan het werk te houden. Iets wat daarbij van groot belang is, is het bereikbaarheidsvraagstuk. Dat gaat over de bereikbaarheid van Nederland voor buitenlandse bedrijven, maar ook – een praktisch voorbeeld – over betere doorstroming van het verkeer, zodat ik zelf niet mijn tijd verdoe in de file naar een businessmeeting. Duurzame ontwikkeling is een issue waar ik het belang zeker van zie, maar dit moet de economische ontwikkeling wat mij betreft niet in de weg gaan staan. Ik zie juist hoe technologische vernieuwing een oplossing kan zijn voor dit vraagstuk. Daar moet ruimte voor geboden worden.

Olivier,
54 jaar

”

We willen meer werk, meer bedrijvigheid.

Bewust maken is goed, maar het betuttelen staat me heel erg tegen. Ik wil zelf beslissingen kunnen nemen.

Die hele binnenstad is zo slecht bereikbaar. Om zo'n stad helemaal af te sluiten, dat werkt niet.

Als Nederland het niet levert, dan halen ze het ergens anders vandaan.

Zonne-energie is een perfecte bron, maar zou mooi zijn als het we konden opslaan, zodat we het 's nachts kunnen gebruiken

Binnen onze gemeente willen we meer werk creëren en ook meer toerisme. Maar dat betekent ook dat we daar meer willen bouwen.

Maar moeten we het beste jongetje van de klas zijn?

Innovatie qua voedselvoorziening is altijd goed, maar veeteelt moet blijven. Het kan wel anders, maar niet kleiner.

Ergens moet je wat voor lief nemen. Je wilt allemaal betaalbaar, én milieu-verlichtend én gezond.

Moderne burgerij

De conformistische, statusgevoelige burgerij die het evenwicht zoekt tussen traditie en moderne waarden als consumeren en genieten.

“

Hoi, wij zijn Nynke (41) en Arend (43). Met onze twee zoons van 9 en 11 wonen we in Sneek. Ik ben in Friesland geboren en getogen. Arend is hier destijds heen gekomen voor mij en wil nu gelukkig ook niet meer weg.

Arend is bedrijfsleider bij de plaatselijke supermarkt. Toen de kinderen nog klein waren, was ik fulltime huisvrouw, maar sinds ze naar de basisschool gaan, werk ik ook weer drie dagen per week in een verzorgingstehuis. Twee jaar terug hebben we daardoor kunnen verhuizen naar een prachtig, modern twee-onder-een-kap-koophuis, en daar zijn we dolgelukkig mee. We zitten hier voorlopig prima.

Aan ons huis hoefden we destijds gelukkig niet zo veel te doen, alleen de badkamer hebben we aangepakt. Er was al een goede Hr-ketel en dubbel glas, dus de stookkosten vallen mee. Verder moet ik eerlijk zeggen dat ik niet zo meega in de hype van duurzaamheid en dat het allemaal groener moet. Aan de andere kant: de kinderen zijn er op school wel druk mee bezig, en doen van die afvalprojecten, dus misschien moet ik mijzelf er ook eens in gaan verdiepen.

Persoonlijk vind ik het belangrijker dat onze buurt schoon en veilig is voor de kinderen. Toen we hier kwamen wonen, raceten de auto's nog weleens over de grote weg, maar sinds ze drempels hebben neergelegd, is het er een stuk veiliger op geworden. Fijn dat de gemeente zo iets dan kan regelen. Voor de toekomst zou ik het fijn vinden als er wat energie wordt gestoken in het behouden van de voorzieningen, zodat er genoeg te doen blijft en dat alles goed bereikbaar blijft. Verder heb ik het idee dat er steeds meer krapte op de woningmarkt komt, zelfs hier. Vriendinnen van mij zoeken een huis, maar het lukt gewoon niet. Daar mag de overheid wel wat aan doen.

Onze buurt is erg gezellig en er wordt veel georganiseerd, bijvoorbeeld op Koningsdag. Iedereen helpt dan mee, dus dan draag ik ook graag mijn steentje bij. En in de winter schaatsen we natuurlijk. Dat is het enige dat ik écht jammer vind aan die hele klimaatverandering: dat we al in geen jaren een Elfstedentocht hebben gehad. Ik zou mijn zoontjes graag laten zien hoe mooi dat is.

**Nynke,
41 jaar**

”

*Ik geloof in de kracht van een wijk.
In een wijk ken je elkaar. Je weet
wie er alleen is of wie hulp nodig
heeft.*

*Behoud hetgeen wat er is, wees
zuinig zijn op wat er is.*

*We hebben hele mooie gebouwen
en soms gaat er iets naar de vlakte
en dan komt er iets monsterlijks
voor terug. Als we iets moois
hebben, probeer het te houden.*

*Wij hebben zelfs een tweede auto
erbij. Voor mij is gemak het
belangrijkste.*

*Je ziet overal nieuwe kantoren
komen, het slaat nergens op. En de
woningen worden te duur. Je kunt
als starter geen woning kopen.*

*Maar als er iemand op de stoep
staat die gratis mijn tegels
weghaalt en gras erin legt, ik vind
het goed.*

*Wij hebben ook een betegelde tuin.
Ik zit te denken wat me over de
streep zou halen. Het is zo duur om
alles bij te houden en ook een hoop
gedoe.*

*Sommige plannen zijn heel duur. En
wij betalen alles uiteindelijk.*

*Wij doen in samenwerking met de
wijkagent een Whatsapp-groep.*

Gemaksgeoriënteerden

De impulsieve consument die in de eerste plaats streeft naar een onbezorgd, plezierig en comfortabel leven.

Hoi, ik ben Debbie, 22 jaar en ik woon in de buurt van Heerlen. Ik heb mijn kappersopleiding afgerond en werk nu als kapster hier in het dorp. Ik woon nog bij mijn ouders, maar ik hoop snel met mijn vriend Michael samen te kunnen gaan wonen. Het liefst wel in de buurt hier. Hij komt ook hier uit de buurt, en we willen sowieso dicht bij onze familie en vrienden blijven wonen. Ze bouwen nu een mooie nieuwbouwwijk buiten Heerlen en dat lijkt ons wel wat. Echt zo'n woonwijk met iedereen z'n eigen tuintje, daar zie ik ons wel. En hopen dat een aantal van onze vrienden daar ook iets kunnen huren. Dan kunnen we gewoon bij elkaar binnenlopen, bbq'en voor de deur samen. Maar het is wel spannend of dat kan, omdat nog niet duidelijk is wat de huurprijzen gaan worden.

Michael werkt voor een aannemersbedrijf. Dat vindt hij wel leuk. Maar eigenlijk is werken niet zo belangrijk voor ons. We genieten vooral als we lekker kunnen ontspannen. 's Avonds tv kijken samen, niet te veel gedoe. Michael houdt ook van gamen, en oja, hij voetbalt in het weekend. Het nieuws volgen doe ik niet echt, al die problemen en zorgen over de verre toekomst waar ik toch niets mee te maken heb, daar word ik niet blij van. Mijn vader heeft wel een abonnement op de Telegraaf, maar ik lees liever real-life verhalen in de Privé.

Wat betreft de omgeving vind ik het vooral belangrijk dat het gezellig is met vrienden en mensen in de buurt. Dat je je er wel thuis voelt, beetje ons kent ons zeg maar. Zo is dat echt zo in de buurt van mijn ouders, iedereen kent elkaar. Je hebt ook van die mensen die zich in de buurt druk gaan maken over van alles; die willen bijvoorbeeld dat er minder auto's komen en gaan daar dan een petitie voor beginnen. Dan denk ik, jeetje hou eens op. Het is toch goed zo. Maar het is natuurlijk wel belangrijk dat het schoon en veilig is, dat je niet in zo'n buurt woont waar veel crimineeltjes rondlopen. Daar moet de politie natuurlijk wel goed tegen optreden. Ik vind sowieso dat wij als inwoners niet voor van alles de verantwoordelijkheid moeten krijgen. Bijvoorbeeld, laatst kregen mijn ouders een folder met de vraag of we mee wilden helpen op een natuurdag om bomen te planten in het bos. Dat is toch niet onze taak? Ja, dan denk ik, ik heb hier mijn eigen leven en ik wil wel wat doen, maar betaal me er dan ook voor 😊.

**Debbie,
22 jaar**

Ik heb geen idee. Ik ga gewoon mee in het hele systeem en ik zie het wel.

Ik ga wel naar Rhodos. Weet je wat het is. Goedkoop vliegen is voorhanden. Het kan, het is makkelijk.

In ons dorp wonen ook criminelen hoor. Bij ons in de wijk is een hondje overleden, omdat ze een spons met leverworst erin hadden neergegooid.

Luister eens naar de Nederlanders, wat leeft er onder de bevolking.

Ik vraag me überhaupt af of het gaat werken. Dan zijn mensen eerst heel enthousiast... Maar daarna niet meer.

Alles kost tegenwoordig heel veel geld. En dat gaat steeds meer kosten.

Politiek. Ik houd helemaal niet van stemmen. Dus ja.

Het nadeel is, waar je het ene probleem oplost, wordt het volgende gecreëerd.

Ja, er gebeurt vaak genoeg wat hier in de stad. Maar je ziet geen politie.

Opwaarts mobielen

De carrièregerichte individualisten met een uitgesproken fascinatie voor sociale status, nieuwe technologie, risico en spanning.

“

Hoi, mijn naam is Omar, ik ben 26 jaar en ik woon in Rotterdam. Ik woonde tot twee jaar terug nog bij mijn ouders, maar ben blij dat ik nu met een vriend samen een appartement heb gevonden. We wonen midden in de stad, de Witte de With-straat is om de hoek. Nu ik mijn hbo-opleiding Commerciële economie heb afgerond en een baan heb bij een groot consultancybureau, kunnen we dit huurappartement wel betalen. Bovendien heb ik nu ook de nieuwste iPhone, gewoon van de zaak gekregen. Dat is goed geregeld. En het gaat alleen maar beter worden. Die auto van de zaak heb ik binnen 2 jaar ook wel. Uiteindelijk wil ik graag mijn eigen bedrijf starten. Ik ben in voor allerlei uitdagingen. Toegegeven, ik weet ook wel dat ik geen multimiljonair ga worden, maar ik zit vol inspiratie en jaag mijn dromen na.

Ik heb het gevoel dat ik dat ook verplicht ben aan mijn ouders. Ze zijn hier jaren geleden heen gekomen, en hebben altijd hard gewerkt voor mijn toekomst. Mijn droom is om door hard werken een mooi leven te bouwen, waarin ik zelf aan het roer sta. Als ik denk aan later, dus met een gezin enzo, wil ik wel graag in een kindvriendelijke buurt wonen, zoals waar ik zelf ben op gegroeid, iets buiten de stad. Dan koop ik een grotere, liefst nieuwe, woning. Comfort en luxe in huis zijn voor mij belangrijk, denk ook aan vloerverwarming met bijvoorbeeld zo'n temperatuursysteem dat je kunt regelen met je app als je in de auto zit.

Ik vind het daarom ook erg belangrijk dat het goed blijft gaan met Nederland in economisch opzicht. Groei is daarbij op veel terreinen noodzakelijk, in onze economische concurrentiepositie, de luchtvaart, de bouw, etc. Bereikbaarheid is ook voor mijzelf een belangrijk thema. Als ik later buiten de stad zou gaan wonen, vind ik het wel fijn dat ik die stad makkelijk kan bereiken voor werk of een avondje stappen met vrienden. Hoe we dat gaan regelen? Het lijkt me om te beginnen goed als er meer snelwegen worden aangelegd. Maar mijn verwachtingen zijn ook hoog ten aanzien van technologische oplossingen. Zo kan filespreiding bijvoorbeeld veel beter gereguleerd worden door monitoringssystemen en apps. Bedrijven zouden ook best een grote rol mogen spelen in de inrichting van ons land, naast de overheid.

Maar hé, wat een thema's, daar ben ik nu eigenlijk niet zo mee bezig. Ik sta nog volop in het leven van nu.

**Omar,
26 jaar**

”

Woongenot. Ja, dat vind ik wel het belangrijkste om te ervaren bij de kwaliteit van een ruimte.

Werk, economische ontwikkeling creëert banen en dat is belangrijk voor groei. Ook scholing en opleiding, dat is de basis voor die banen.

Ik heb wel een auto, maar in de stad doe ik alles liever met de fiets.

Ik werk bij KPMG, ligt bij de snelweg. Daar is een bushalte voor de kantoor. Het is belangrijk voor de economie dat iedereen snel op tijd op zijn werk kan komen.

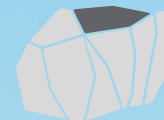
Ik zou wel zo'n people-mover willen. Die rijdt zonder chauffeur langs alle bedrijven.

Ik ben wel van mening dat Schiphol wel echt extra kan groeien en niet Lelystad. Er zijn hele goede strategische plannen nodig.

Windmolens vind ik heel lelijk. Zonne-energie vind ik een goede vorm. Het is al verder ontwikkeld. In de dakpannen is wel mooi.

Over windmolens: ik sluit me aan bij een deel in de zee.

De Zuidas is supermooi.

Kosmopolieten

De open en kritische wereldburgers die postmoderne waarden als ontplooiën en beleven integreren met moderne waarden als maatschappelijk succes, materialisme en genieten.

“

Hoi, wij zijn Tom (35) en Lisa (33). We wonen op het Java-Eiland in Amsterdam. Mooi vormgegeven appartementen hier aan het water, wat rust en toch echt heel dichtbij het centrum. De buurt zelf is ook wel levendig, er zijn gezellige cafeetjes en er wonen veel mensen zoals wij, maar ook mensen uit andere culturen. De woningmarkt in Amsterdam is echt een ramp, maar na Toms promotie bij het architectenbureau konden we deze woning kopen. Extra mooi aan dit appartement is dat we ons mochten bemoeien met de bouw. We hebben gekozen voor tripel glas, gedeelde zonnepanelen op het dak en extra isolatie.

Nu we ons leven goed op de rit hebben (leuke banen, mooi huis, veel gereisd) zijn we er ook wel aan toe om binnenkort aan kinderen te beginnen. Daar moeten we dan ook wel iets van onze vrijheid voor inleveren. Nu doen we nog zo veel extra's naast ons werk. Ik doe een verdiepende designcursus, Tom houdt zich bezig met fotografie. Elke maandag fitnesssen we en wanneer het kan gaan we uit eten met vrienden. Liefst naar restaurantjes waar ze iets nieuws proberen: fusion restaurants, een biologisch pop-up restaurant en laatst waren we ergens waar ze koken met eten uit supermarkten dat anders weggegooid zou worden. In ieder geval willen we genieten van wat het leven ons te bieden heeft in de stad: levendigheid, lekker eten en kunst en cultuur.

Aan de andere kant houden we ons ook wel bezig met wat de impact is van hoe wij leven op de rest van de wereld. Niet dat we het daarom zouden laten om te vliegen, moet ik eerlijk zeggen. Maar op veel andere vlakken proberen we wel bewust te leven. Vandaar ook die aanpassingen aan ons huis en we kopen bijvoorbeeld meestal biologische producten bij Marqt. Wij hebben ook geen eigen auto maar gaan meestal met de trein of een deelauto. Het openbaar vervoer kan nog wel wat verbetering gebruiken. Nu kan ik mijn fiets bijvoorbeeld niet zo makkelijk kwijt op het centraal station en als vrienden uit Utrecht langskomen zijn de OV-fietsen vaak al op. Iets anders dat wij ook heel belangrijk vinden is cultuur, in de brede zin van het woord. We gaan graag naar musea en vinden het ook heel belangrijk dat historische gebouwen in Nederland behouden blijven. Voor dit soort zaken vind ik trouwens wel dat niet alleen burgers zelf maar ook de Rijksoverheid en gemeenten zich actief in moeten inzetten: een circulaire economie, groene steden, goed openbaar vervoer, ruimte voor natuur en cultuur.

Lisa, 33
jaar

”

Mijn hobby's zijn reizen en naar muziekoptredens gaan. Overal eigenlijk.

Je moet bijtijds iets aan het extremer wordende weer doen en niet wanneer het gebeurt. Eerder preventief.

Ik had laatst een broodje meelwormen. Het klinkt heel vies, maar het was wel lekker.

Ik ben ook wel flexitariër, 4 keer per week geen vlees. Mooi begin. En het scheelt.

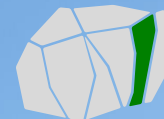
Het ov 24/7 maken. Dat zou ideaal zijn. En misschien ook btw op vlees heffen om de bio-industrie tegen te gaan.

Zolang ik maar genoeg parken in de buurt heb, dat ik niet het gevoel heb dat ik opgesloten zit met verkeer en dat ik er ff uit kan.

Subsidies stimuleren duurzame ontwikkeling wel. De kosten moeten schappelijk worden gehouden.

In Kenia is het verboden om plastic tasjes te hebben.

Ik ben voor elektrische bussen, alles op elektriciteit.

Postmaterialisten

De maatschappijkritische idealisten die zichzelf willen ontplooiën, stelling nemen tegen sociaal onrecht en opkomen voor het milieu.

Hoi, wij zijn Wijnand (62) en Rita (61). We hebben jarenlang met onze kinderen in een koopwoning in Nijmegen gewoond. Een mooi, echt oud en authentiek huis. Het was prettig dat onze kinderen in Nijmegen naar de Montessori-school konden en we in een gezellige, diverse buurt woonden. Die diversiteit van mensen, dat is ook belangrijk voor de opvoeding van kinderen. We delen met zijn allen een wereld, en we moeten daar samen goed voor zorgen. Dat begint met elkaar leren begrijpen en het helpt daarbij als je samen in een buurt woont. Rita heeft zich bijvoorbeeld ingezet om met Marokkaanse vrouwen een moestuin in de buurt op te zetten. Zelf eten we sowieso altijd vegetarisch.

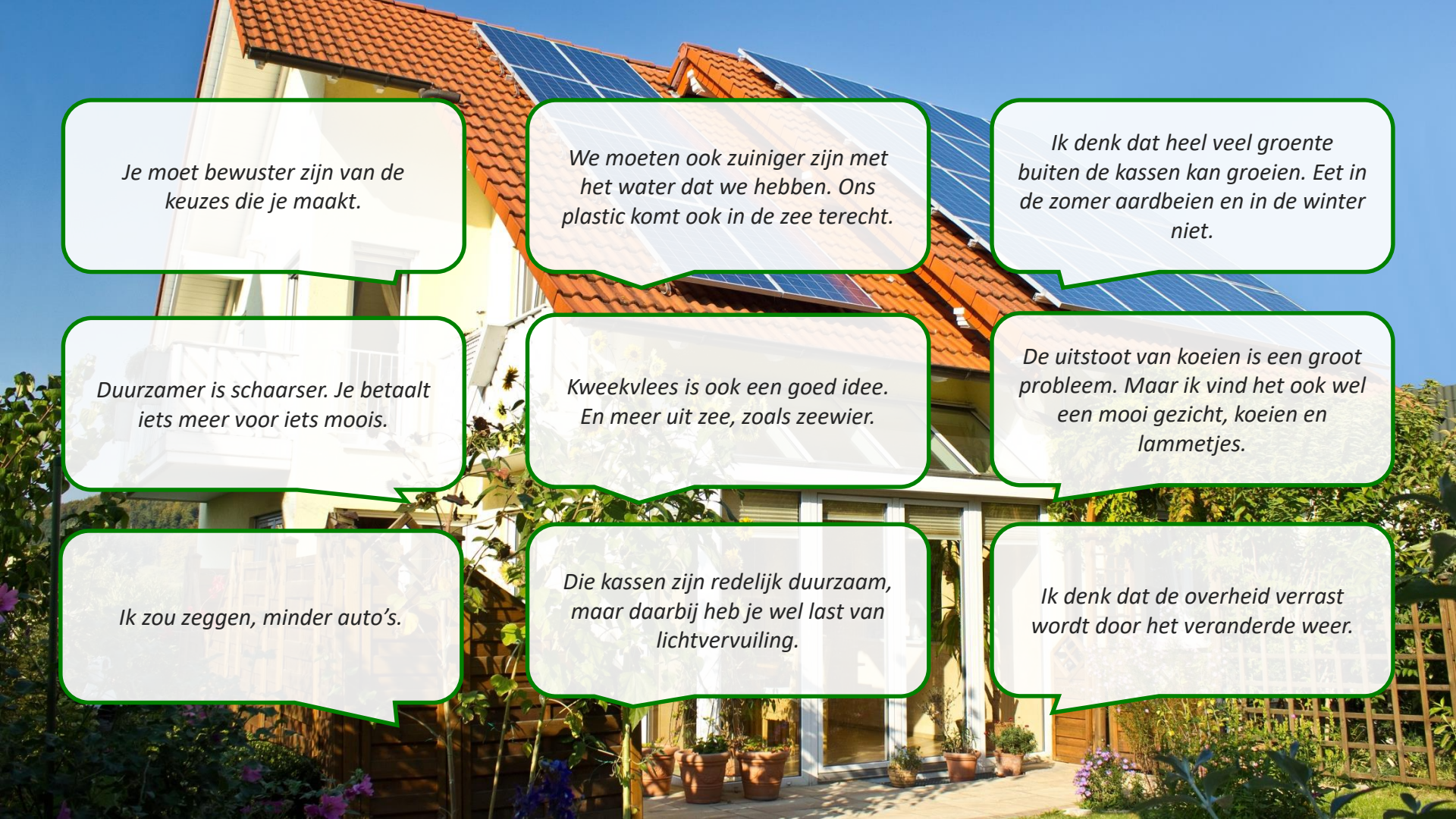
We hebben zelf nooit een auto gehad, alles kan met de fiets en het openbaar vervoer. Nu de kinderen uit huis zijn, hebben wij ervoor gekozen om weer meer in het groen te gaan wonen, de rust opzoeken, een grote (moes)tuin, en meer ruimte voor onze hobby's (fietsen, wandelen, schilderen en yoga). Een nieuw huis gaf ons bovendien eindelijk de kans om onze woning echt te verduurzamen. We hebben bijvoorbeeld zonnepanelen kunnen aanleggen. Ook denken we erover om het dak van onze schuur met gras te bedekken. Dat houdt de warmte vast, maar zorgt ook verkoeling als het juist warm is.

Ik werk zelf bij de provincie als expert duurzaamheid en wil dat nog zeker een aantal jaar blijven doen. Maar ook als ik met pensioen ga wil ik mij wel blijven ontwikkelen: veel lezen en zelf meubels maken is een droom. Rita is net gestopt met haar werk als biologiedocent. Dat geeft haar veel vrijheid, die zij ook goed benut om haar werk als groene vrijwilliger uit te breiden. Zij wil zich actief in gaan zetten voor natuurbehoud. We vinden het heel belangrijk om in een mooie en natuurlijke omgeving te kunnen blijven wonen. We steunen daarom ook veel natuur- en milieuorganisaties. Het is heel belangrijk dat zij zich blijven inzetten om ons landschap en ons cultureel erfgoed niet verloren te laten gaan aan bedrijventerreinen en snelwegen.

We houden ons daarnaast ook bezig met het 'grotere plaatje'. Ik ben groot voorstander van een duurzamere, meer circulaire economie, duurzamere landbouw, zuiniger omgaan met grondstoffen. En zonnepanelen zijn prachtig, maar die moet je vervolgens niet in weilanden leggen, zodat het landschap niet meer is hoe het hoort te zijn. Kortom, een wereld die meer in balans is.

**Wijnand,
62 jaar**

Je moet bewuster zijn van de keuzes die je maakt.

We moeten ook zuiniger zijn met het water dat we hebben. Ons plastic komt ook in de zee terecht.

Ik denk dat heel veel groente buiten de kassen kan groeien. Eet in de zomer aardbeien en in de winter niet.

Duurzamer is schaarser. Je betaalt iets meer voor iets moois.

Kweekvlees is ook een goed idee. En meer uit zee, zoals zeewier.

De uitstoot van koeien is een groot probleem. Maar ik vind het ook wel een mooi gezicht, koeien en lammetjes.

Ik zou zeggen, minder auto's.

Die kassen zijn redelijk duurzaam, maar daarbij heb je wel last van lichtvervuiling.

Ik denk dat de overheid verrast wordt door het veranderde weer.

Postmoderne hedonisten

De pioniers van de beleviscultuur, waarin experiment en het breken met morele en sociale conventies doelen op zichzelf zijn geworden.

“

Hi, ik ben Vincent. Ik ben 36 jaar en woon in Utrecht. Ik ben werkzaam als freelancer in de creatieve sector en in mijn vrije tijd game ik regelmatig en sport ik veel, met name mountainbiken. Sinds een paar jaar heb ik een appartement in Lombok. Dat heeft zich de laatste jaren ontzettend ontwikkeld en ik vind het nu één van de leukste wijken van Utrecht. De levendigheid en het ondernemerschap in de wijk spreken me aan.

Ik ben maar weinig thuis, dus met de wijk en hoe die er verder uit ziet, houd ik mij eigenlijk niet zo bezig. Maar, ik vind het ideaal om zo dicht bij het centrum te wonen. In de weekenden is het de ideale uitvalsbasis. Dan ga ik vaak de stad in om wat te eten, een drankje te doen of naar een festival te gaan. Veel van mijn vrienden wonen hier ook nog. Een auto heb ik niet, die heb je niet echt nodig in Utrecht. Als ik de stad uit moet, pak ik de trein wel of ik leen een auto van een vriend.

Het maakt mij eigenlijk niet zoveel uit hoe Nederland er in de toekomst uit zou moeten zien. Ik maak me niet zoveel zorgen over de toekomst, maar dat we richting een duurzame economie moeten, lijkt me vanzelfsprekend. Dat is volgens mij de enige manier om klimaatverandering tegen te gaan. Ze willen hier in Utrecht nu de halve Amelisweerd kappen om nog meer snelweg aan te leggen. De bereikbaarheid van Utrecht en de rest van Nederland vind ik wel belangrijk, dat is immers goed voor de economie, maar ik zou de oplossing zoeken in technologie, niet in nog meer asfalt. Bovendien is het toch wel zonde als er natuur verloren gaat.

Om heel eerlijk te zijn vind ik mijzelf ook niet de aangewezen persoon om na te denken over hoe Nederland eruit moet zien. Dat lijkt me meer iets voor de overheid. Maar als ik iets kan doen dat ik leuk vind en écht iets bijdraagt aan die duurzame economie, dan ben ik er wel bereid toe.

Vincent,
36 jaar

”

Industrieterreinen hoeven niet mooi te zijn. Aan de rand van een stad mag een gebouw functioneel zijn, als het onderdeel is van de stad moet het echt mooi zijn.

Ik vind sowieso vliegen hét milieuvraagstuk. Het moet niet de spuigaten uit lopen. Het is slecht voor de natuur en voor omwonenden.

Ik vind het leuk dat ieder deel van Nederland een soort eigen identiteit heeft. Er is veel te zien en te beleven in Nederland.

Je kan niet zo veel met een auto in een centrum. Je doet alles met de fiets.

Eerder rails dan snelweg. Beter voor het milieu.

Er gebruik gemaakt wordt van slimme technologie die niet belastend is voor het milieu, maar wel energie en water oplevert.

Niet die ellenlange discussies overal over: gewoon besluiten nemen!

Ik ben geen voorstander van windmolens overal, maar in de Noordzee vind ik dat prima.

Ik ben tevreden met hoe goed alles is geregeld in Nederland.

motivaction

research and strategy

Motivaction International B.V.
Marnixkade 109
1015 ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001 MG Amsterdam

T +31 (0)20 589 83 83
M info@motivaction.nl

www.motivaction.nl

